

FACTSHEET AWT-ADVIES 'KRACHTIGER KIEZEN VOOR SLEUTELTECHNOLOGIEËN' – 12 MAART 2020

Aanleiding

Op 29 januari 2020 heeft de Adviesraad voor wetenschap, technologie en innovatie (AWTI) een advies uitgebracht over welke aanpak van sleuteltechnologieën nodig is om de mogelijkheden van sleuteltechnologieën optimaal te benutten en de negatieve effecten ervan te beheersen. Op de agenda van de Tweede Kamercommissie voor Economische Zaken en Klimaat staat een Algemeen Overleg Kunstmatige Intelligentie en Sleuteltechnologieën. Voorafgaand aan dit overleg geeft de AWTI een technische toelichting op het advies.

Kern van het advies

Om mee te kunnen blijven doen op het wereldwijde hightechtoneel, moet de regering actief beleid voeren met meer middelen en een aanpak die zorgt voor weloverwogen keuzes voor onderzoek en ontwikkeling in sleuteltechnologieën.

Waarom?

- ▶ Sleuteltechnologieën helpen ons met baanbrekende innovaties op alle fronten vooruit,
- ▶ Verwachtingen zijn hoog gespannen, maar er is ook onzekerheid over de invloed van sleuteltechnologieën op de samenleving bijvoorbeeld over veiligheid en privacy.
- ▶ Nederland heeft goede kennispositie, maar andere landen investeren meer en gericht, waardoor achterstand dreigt.
- ▶ De regering investeert nu te weinig specifiek en te versnipperd in de ontwikkeling van sleuteltechnologieën. In het Kennis- en Innovatieconvenant 2020 is 670 miljoen euro begroot voor sleuteltechnologieën. Daarvan is slechts 100 miljoen publiek geld. De verhouding tussen publieke en private middelen is scheef. Met vooral een generiek instrumentarium kan de regering geen richting geven en sturen op focus en massa in onderzoek en innovatie.
- ▶ Keuzes voor onderzoek- en innovatietrajecten worden nu ad-hoc, intransparant en niet op basis van inhoud gemaakt. Keuzes zijn te sterk afhankelijk van gevestigde belangen en sterke lobby.
- ▶ Interdepartementale afstemming ontbreekt en waarden, dilemma's en zorgen die leven in de samenleving blijven onderbelicht.
- ▶ Wie niet investeert, kan niet in de voorhoede blijven meedoen en geeft de controle weg over de richting waarin sleuteltechnologieën zich ontwikkelen.

Wat te doen?

De rol van de regering is tweeledig: het toedelen van publieke middelen, én het stimuleren en regisseren van de publiek-private inzet: welke specifieke technologieën willen we in Nederland verder ontwikkelen? Beide rollen hebben transparantie, voorspelbaarheid en optimale benutting van deskundigheid nodig.

De regering is niet alléén aan zet. De inzet en keuzes moeten tot stand komen samen met experts, bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties. Dat gebeurt nu al. Er zijn veel initiatieven die van onderop ontwikkeld worden met goede intenties en gerechtvaardigde ambities. Dat is goed. Maar deze initiatieven hebben ook publieke financiering nodig, anders lukt het niet om de plannen uit te voeren en in de voorhoede mee te kunnen blijven doen. Wie niet zelf investeert, blijft niet aantrekkelijk voor bedrijven en talent, verliest toegang tot internationale netwerken en verkleint de kans op doorbraken. Meer gerichte publieke middelen trekken meer private investeringen aan.

De keuze voor welke initiatieven kunnen rekenen op publieke middelen moet het resultaat zijn van een weloverwogen proces, met daarin een belangrijke rol voor experts, bedrijfsleven, wetenschappers en maatschappelijke organisaties. Daarbij staan drie zaken voorop.

Ten eerste een gedeeld beeld welke strategische afwegingen en publieke waarden voor Nederland van belang zijn. De regering zorgt daarbij voor een helder afwegingskader. Ten tweede een transparante werkwijze waarbij optimaal gebruik wordt gemaakt van alle in Nederland beschikbare expertise en kennis en waarbij keuzes op inhoud en volgens het afwegingskader gemaakt worden. En als laatste de noodzaak om te zorgen dat daarbij, naast de bekende organisaties en experts, óók de frisse blik van jonge onderzoekers en ondernemers wordt benut.

Op die manier zorgt de regering voor een toekomstbestendige aanpak voor de keuzes die nog voor ons liggen in de komende jaren en voorkomt de regering de negatieve invloed van sterke lobby door gevestigde belangen.

Hoe dat te doen?

Aanbeveling 1: Zorg voor portfolio aan nationale sleuteltechnologieprogramma's

- ▶ **Stimuleer focus en massa in onderzoek en ontwikkeling.** Roep daarom kennisinstellingen, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties op om nationale sleuteltechnologieprogramma's te ontwikkelen. Deze programma's bundelen onderzoek, ontwikkeling en innovatie langs de gehele kennis- en innovatieketen. Ze sluiten aan op internationale allianties en regionale initiatieven, zijn interdisciplinair en betrekken nadrukkelijk publieke waarden.
- ▶ **Stel een helder kader op** zodat voor iedereen duidelijk wordt welke strategische afwegingen en publieke waarden voor Nederland van belang zijn.

Aanbeveling 2: Installeer een taskforce Sleuteltechnologieën en een DG-overleg

- ▶ **Installeer een taskforce Sleuteltechnologieën.** Die beheert het portfolio van nationale sleuteltechnologieprogramma's, organiseert oproepen voor programmavoorstellen en maakt keuzes uit de ingediende voorstellen. Leden worden op persoonlijke titel benoemd, met verschillende achtergronden. Ze hebben bewezen expertise, maar kunnen ook jonge, veel belovende onderzoekers en ondernemers zijn met een frisse blik en gevoel voor *state-of-the-art*. De taskforce wordt geholpen door onafhankelijke beoordelingscommissies die per oproep de voorstellen beoordelen. Breng de taskforce organisatorisch onder bij NWO. Die heeft ruime ervaring met het organiseren van transparante en doordachte keuzeprocessen.
- ▶ **Organiseer een DG-overleg voor interdepartementale afstemming en coördinatie.** Sleuteltechnologieën zijn een gedeelde verantwoordelijkheid en het DG-overleg moet belangenoverstijgend en met gezamenlijke doelen en middelen een stimulans geven. Vraag daarom het DG-overleg namens de regering het afwegingskader te maken en daarin economische kansen, maatschappelijke uitdagingen met elkaar te verbinden. Laat het DG-overleg in kaart brengen welke maatschappelijke waarden van belang zijn en hoe deze tegen elkaar afgewogen en geborgd moeten worden. Laat het DG-overleg zorgen voor afstemming tussen verschillende beleidsterreinen die van belang zijn voor de toepassing en benutting van sleuteltechnologieën.
- ▶ **Maak gebruik van verkenningen en tussentijdse toetsing en finetuning voor meer wendbaarheid.** De regering moet kunnen versnellen of aanpassen bij ontwikkelingen in sleuteltechnologieën, maatschappelijke uitdagingen en publieke waarden.

Aanbeveling 3: Investeer extra, specifieke middelen

- ▶ **Investeer 0,5 tot 1 miljard euro per jaar extra publieke middelen** in nationale sleuteltechnologieprogramma's om in de pas te lopen met andere landen. Laat het niet ten koste gaan van de generieke investeringen in de brede kennisbasis.

Verder lezen?

- ▶ Advies [Krachtiger kiezen voor sleuteltechnologieën](#)

Heeft u vragen?

Neem dan vooral contact op met de AWTI:
Annelieke van der Giessen, senior raadsmedewerker
06-18 83 81 02 of a.vandergiessen@awti.nl

Over de AWTI

De AWTI is de onafhankelijke adviesraad van de regering en het parlement op het gebied van wetenschap, technologie en innovatie. Met zijn strategische beleidsadviezen beoogt de AWTI de innovatieve, wetenschappelijke en technologische kracht van mensen, bedrijven en kennisinstellingen in Nederland te versterken. Zo wil de AWTI bijdragen aan een toekomstbestendige Nederlandse economie en samenleving.

www.awti.nl